

Toimetuselt

Kolmkümmend numbrit Tuna – pea märkamatu, kummatigi oluline tähis kvartaliaajakirja elus. Teine, ilmselt olulisemgi tähis on teistkordselt välja kuulutatav artiklipreemia. Kandidaate oli kolmandiku võrra rohkem kui esimesel korral, aga nüüdki eristusid tervest hulgast kõrgetasemelistest tekstidest kohe kolm võiduväärset kirjutist. Enn Tarveli sisukas ja vaimukas essee “Kas ajalugu saab kirjutada objektiivselt?” purustab tekkima hakanud tabusid. Tõnu Tannbergi artikkel “Kas Lavrenti Pavlovitš – poliitbüroo liige – ei olegi siis partei?” Ääremärkusi L. Beria “uuele kursile” vastupanuliikumise mahasurumisel 1953. aasta kevadel” on väärikaks jätkuks Tõnu Tannbergi aastatepikkusele tööle Beria tänapäevase retseptsiooni kujundamisel Eestis. Sedapuhku läks preemia siiski Ea Jansenile, kelle “Baltlus”, baltisakslased ja eestlased” on üldse üks tema kolmest viimasest kirjatööst ning nägi ilmavalgust postuumselt. Tõenäoselt imponeeris selle töö esiplaanile tõstjaid vaimu surmatrotslikkus.

Laureaat valitud, oleme taas ihu ja hingega 2006. aastas. Aasta esimene Tuna on kaldu Soome suunas. Eks ole Eestit armastatud tih-tipeale võrrelda Soomega, küll on imetletud sealsete juhtide ja rahva tarkust ja söakust 1930.–1940. aastail ning kirutud maapõhja Eesti oma valitsejaid. Paraku on nii mõnigi kord jäetud tähele panemata, et Eesti ja Soome ei tegutsenud vaakumis, kuhu peale nende mahtus vaid Nõukogude Liit. Iga suurriik mängis taustajõuna veel omaette mängu ja selles olid Soome šansid eelistatavamad. Ja kas see oli vaid mehisus ja juhtide tarkus, mis päästis Soome halvimast, ja mis roll oli lääneriikidel, mis Saksamaal, eriti Göringil Venemaa pidurdamises? Kui uskuda Urho Kaleva Kekkoneni, siis oli Talvesõja põhjus võib-olla hoopis selles, et just Soome juhid hindasid olukorda valesti ning uskusid, et venelased neile mingil juhul sõjaga kallale ei tule. Urho Kaleva Kekkonen oma Suomen Kuvalehti 1942. aasta artiklis ei mõista Eesti käitumist hukka, sest vastuhaku korral oleks eestlasi, erinevalt soomlastest, võinud tabada täielik häving. Küll aga üllatab teda Eesti intelligentsi suur valetamistung esimese Nõukogude okupatsiooni ajal, sest siis ta veel ei aimanud, et “soomestumise” aastatel aitas ta oma kaasmaalaste samasugusele tungile hoolikalt kaasa.

Nagu ükski eelminegi number, nii ei jää ka see vaid ühe ajastu piiridesse. Pigem vastupidi, seekordne ajaline haare on just eriti suur, märksõnadeks Aššurbanipal, viikingid, jaagupipäev ning hiliskeskaegsed Pärnu käsitöölised. Teisalt aga jõuab Jaak Valge “Demokraatia ja ebademokraatia” otsaga päris tänapäeva.

Ott Raun